Број 197. У Новом Саду у суботу 12. (25) септембра 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1 октобра 1909. године отварамо нову претплату за четврту четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно једанпут** поштом шаље, а на месец дана 2 **круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **двапут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца**.

За Нови Сад стаје „Застава“ кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна** на три месеца

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа, да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругов, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Нови претплатници који одмах пошљу своју претплату **за четврту четврт 1909 добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист**

По решењу управе лист се ником **не сме** давати на вересију.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

У Новом Саду, септембра 1909.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Румунски маневар и српски манастири.

Откако су Румуни почели деобну парницу због српских манастира, њихов адвокат Бабеш непрестано гледа да се до двори Мађарима. Док се румунски прваци размећу са својом опозицијом према мађарској влади, дотле адвокат њихове цркве ради на оснивању неке румунске умерене народне странке. Већ пре две године је Бабеш одржао у својој канцеларији неку конференцију, у којој је решено, да се организује умерена румунска народна странка. То је било баш онда, када је поново покренута парница због српских манастира. Пошто су са првом парницом насели, Бабеш је почео да се умиљава Мађарима. Знају добро и он и његови другови да немају права на српске манастире. Оснивање неке умерене румунске народне странке, која би тражила додира са мађарским странкама, треба да им задобије симпатије Мађара — и тако да се дочепају српских манастира.

Ми смо већ пре две године указали на тај румунски маневар. Они доиста нису основали умерену румунску странку. Њима није озбиљно до тога ни стало. То смо већ онда тврдили. Мора бити, да Румуни очекују ускоро пресуду у манастирској парници, кад пештански листови доносе вест, да је у Бабешевој адвокатској канцеларији и опет одржана конференција због оснивања умерене народне странке. Нарочито се истиче Бабешева адвокатска канцеларија као зборница те нове румунске странке, која ће се наслонити на Мађаре. Разуме се, да та нова румунска странка неће намилити из Бабешеве канцеларије, а не може ни измилити, јер је нема. Но као да се и Мађари досећају јаду, па неће радосно да поздраве Бабешево предузеће. Свакако виде и они, да Бабеш хоће да опсени мађарске политичаре. Слушају они већ одавно приче о Бабешевој умереној странци, која се никако не појављује на позорници. Нису ни они весло сисали.

Да би Мађаре уверио о својој озбиљној намери Бабеш је протурио у бечки „Рајхспост“ белешку, коју је и „Пестер Лојд“ прештампао. Ту се износе главна начела те Бабешеве странке. Та начела саопштио је „Рајхспосту“ сам Бабеш а подметнуо је и то, да се Бабешева странка понудила искључиво Кошутовцима. И сада се бајаги „Рајхспост“ плаши, јер да ће Кошутовци отуда добити нове снаге. Чим је то прочитао дописник „П. Лојда“, отишао је Бабешу, да чује, шта је ту у ствари. То је Бабеш и хтео. Одмах је изјавио, да је његова странка израдила нацрт свога програма, али га још није усвојила, нити коме показала. О тим начелима имају знања само његови најповерљивији људи, вели Бабеш. Али одмах се нуди мађарским странкама. Његова ће се странка у целини или у појединим деловима придружити оној мађарској странци, која изјави, да ће потпомагати програм те странке, но она неће објавити свој програм, док јој меродавни фактори не изиђу на сусрет.

Ко пажљиво прочита ову Бабашеву понуду, разумеће одмах, куда циља Бабеш. Нити се зна, ко је све у тој његовој странци, нити колика јој је снага, а Бабеш већ хоће да лицитира. Само треба да дођу мађарски политичари на лицитацију: Ко да више! А на странку ће дуго чекати, али је неће дочекати. Она се никако не миче из канцеларије адвоката Бабеша, заступника румунске цркве у парници против српских манастира. Провиде и у Пешти добро Бабешев маневар, па стога и не узимају озбиљно ту акцију, него веле, да је то адвокатски книф! Бабеш зна, да мађарски политичари јако замерају Румунима што су у савезу са Луегером. Он мисли, да ће Луегер учинити, што може, за љубав румунским опозиционарима, а њему ће опет да учине мађарски политичари за љубав његове умерене странке, ако му наиђу на лепак. Држи човек два гвожђа у ватри . . .

Значајно је, да је Бабеш протурио вест о својој странци баш сада, када је пала коалициона влада. Румуни много рачунају на бечку помоћ, а уверени су да ће сада доћи на владу бечки људи, па би у том случају те бечке људе потпомогли и Румуни, а нарочито Криштофија. Зна се, да су Румуни хотимично одуговлачили

ПОДЛИСТАК.

НОЋ У ТРОПИМА.

— К. М. Станојковић —

(Свршетак.)

Тако је мислио млади мичман и већ је заборавио на своје обећање, да ће боље судити о људима. Осетио је ненадну мржњу према Невзорову и зато, што је овај „дантис“, — биће мрнаре, не хајећи на речи капетанове да се не бије, и грди „као бочман“, и зато, што Невзоров исповеда сасвим навадна начела, и зато што је ценик, али у главноме зато, што може закаснити.

Лучицки приђе осветљеном компасу и погледа на свој сат. Још десет минута па поноћ. Ужасно много!

Па, не верујући своме сату, — а тек га је јуче наместио према хронометру — шиље стражара да види колико је сати у кајит-компанији? [1])

— Још осам, ваше благородије! — вели стражар враћајући се.

— Онда кажи посилном да пробуди поручика Невзорова! — заповеди мичман после кратког колебања, за кога је сад већ сваки тренутак био вечност.

Стражар, већ навикао на овако витлање пред крај страже сиђе доле у кајит-компанију, слабо осветљену лампом што виси о таваници, изнад великог стола, опази Антошку где мотри на великом стоном сату

— Антошка! — викну шапатом стражар. — Мичман ти је заповедио да пробудиш господина.

Сањиви, белобрки посилни са великим добрим очима, окрете се и тихо прогоори:

— Буди, брате сам, ако хоћеш да добијеш чизму по њушки, ја нећу. Не знаш како је срдит из зна.... Само ако је мало раније од пет минута, зацело ће те макнути.... А мичману се не чека? — дода Антошка, смешећи се.

— То то, не чека му се.... Тера ме. . Одавно већ забада носом.... Сањива је та ноћ.

И, зећутав мало, рече стражар, спуштајућим гласом: — А је ли, Антошка, немаш ли чиклова?

Антошка извади из џепа два мала чиклова и даде их стражару.

— Баш ти хвала, брате. Попушићу, и онако ми је мало махорке[2]) остало.... Попушило се...

Сказаљка се помаче, показујући 12 без пет минута, и Антошка пажљиво газећи босим ногама уђе у притворену кајиту Невзорова, одакле се чуло громко рђање, и стаде будити поручника, а стражар се попо горе и јави:

— Пробудили су га, ваше благородије.

— Устаје?

— Разуме се, устају.

Најпосле и бака, посред тишине, одјекну одмерено осам удара звона, радосно одјекујући у ушима младога Мичмана, и на последњи удар указа се на мосту пуначка и омалена прилика поручника Невзорова, заогрнут белом кабаницом, поврх ноћног одела, раздрљена врата, у папучама на босим ногама у широким чакширама и завезаном капом на затиљак

У тај час бочман Артјухин, стаде код гроткатарке, духну у свиљку и одмах затим јасним гласом викну палубом:

— Друго одељење на стражу! Устај.. Живо!

— Ала риче, ђаво! — Срдито прошапта некакав мрнар, тргнувши се из сна од бочманове вике, и обрте се на другу страну.

Међу лежећивим мрнарима на палуи наста кретање. Они што су требали ићи на стражу, теглили се, крстили се, зевали, устајали са свога одморка и брзо навлачећи мрнарске чакшире, одлазили су на шканцу[3]), да их преброје. Други мрнари

[1]) Кајит-компанија — опћа кајита, салон за официре.

[2]) махорка врста малоруског духана.

[3]) Шканца — простор горње палубе између катарака.

парницу и говорили, да ће за њих много повољније бити, кад падне коалициона влада Сви се добро сећамо како им је др. Стева Малешевић омогућио, да се продужи рок за одговор — и тако парница развуче. Кад се све ово узме у обзир, онда се може тачно установити циљ овог Бабешевог маневра Тако раде Румуни, кад хоће нешто да постигну на штету Срба. Тако су и пре радили уз благослов и благонаклоност домњу Полита, чије срце силно куца за румунски народ. Не само што је ћутао, кад су Румуни испод жита узели Ходош, него је упозорио Векерла, да се у нашој манастирској уредби спомиње и Ходош као српски манастир Уплашио се човек да ће Румуни изгубити тај манастир А сада ће зацело похвалити патриоту Бабеша, који води парницу против српских манастира. Срећа је, што је српски народ увидео откуд му прети опасност, он ће знати да одбрани своје имање, јер је право на српској страни

Будимпешта. **Небојша.**

Међународна новинарска конференција у Лондону.

— Иван Иванић —

Лондон, 7. септембра 1909.

Данас је отворена у енглеској престоници међународна конференција штампе. Кад смо се, чланови међународног новинарског савеза прошле године растали у Берлину, после XIII међународног новинарског конгреса, нисмо мислили, да ћемо се ове године опет састати. Решено је било, наиме, у Берлину, да 1909 године не буде конгреса већ тек 1910 године у Риму или у Јапану. Међутим новинарски другови из Енглеске били су љубазни позвати новинаре са европског континента и Америке, наравно оне, који су у међународном савезу, на конференцију, која сад решава о статуту и о другим питањима, која се тичу штампе. Том позиву енглеских другова одазвало се преко 500 новинара из свих крајева света.

Долазак радника пером поздравила је енглеска штампа најрадосније Енглеско друштво и влада такође. У част новинара приређује се читав низ излета по унутрашњости Енглеске, банкета и разних свечаности И сам краљ Едвард, позвао је све новинаре на чај у Виндзор, а британска влада и лондонски Лорд Мер приређују у част новинара свечане ручкове. Сви се труде да боравак у Лондону, који ће трајати 10 дана, буде што пријатнији. У погледу пријема и сјаја Енглеза су однели и овом приликом победу над Немцима

На овој конференцији узело је учешћа 500 новинара од преко 20 разних народности европских, америчких, афричких и азијских.

Из Немачке су дошли чланови новинарског комитета и делегати 22 новинарска удружења из 10 вароши; из Енглеске делегати свих новинарских удружења; из Аустрије делегати 8 новинарских удружења из Беча, даље изасланици и чланови новинарских друштава из Брина, Прага, Граца, Лавова и Карлових Вари Из Француске је заступљено око 30 удружења из Париза и унутрашњости; из Угарске четир новинарска удружења из Пеште и Сегедина; из Италије делегати 11 новинарских удружења; из Норвешке 4 удружења; из Португалије 4 удружења; из Швајцарске 5 удружења; и затим делегати и чланови новинарских удружења из Бразилије, Јапана и Белгије, Данске (шеф делегације српски пријатељ Ф. Јесен) Египта, из разних крајева Северне Америке, из Финске, Холандије, Луксембурга, Румуније, Шведске, из Цариграда, Грчке и т. д, као и чланови централне управе међународног новинарског савеза и његових пододбора и моги новинари гости, нарочито позвани.

Цео је овај новинарски свет узео живог удела у раду конференције. Пада у очи, да су Словени и на овом скупу, као и на ранијем међународним новинарским конгресима (у Берлину, Бордоу и т. д.) врло слабо заступљени. Осим три чешка и пољска новинарска удружења (у Прагу, Лавову и Бечу), ни једно друго словенско, дакле ни српско, новинарско удружење није досад ступило у међународни новинарски савез. И што је било око десетак Словена на овој конференцији, они су дошли као чланови међународног савеза, дакле не као делегати, већ као приватни људи или као нарочито позвани гости од стране домаћина: British International Association of Journalists. На конференцији су од Словена: 3 Руса (Семенов, Тигран); 2 Пољака (др. Добосински — Краков, С. Квасевски — Беч), 1 Чех (Хајрт — Праг) и 4 Србина (Чеда Мијатовић и Веселицки Божидаревић из Лондона, овдашњи дописник српског пресбироа, др. Стан. Михајловић и Иван Иванић из Цариграда) Од Бугара Хрвата, Словенаца и Русина нема никога

Програм је почео још јуче. По подне учињен је излет на два засебна воза у Ричмонд, на Темзи, где је Леди Вехтер у својој вили угостила преко 800 гостију. Тај први Garden Party врло је успео. У вече је пак био у Лондону у сјајним дворанама Criterion-а пријем гостију и вече за упознавање. Домаћини су били друштво страних новинара (Foreign Press Association) у Лондону, чији је председник (већ 25 година) г. Веселицки Божидаревић, одлични Србин поздравио госте лепим говором, на који је одговорио председник међународног савеза В. Сингер из Беча. У најпријатнијем расположењу остало се до поноћи.

Данас је почео рад конференције коју је отворио Lord Burnham О томе у идућем извештају.

Суђење због велике издаје.

Др Никола Ђурђевић у свом говору најпре истиче, како су предговорници побили већ из оптужбе оно, да је у Београду постојало револуционарно друштво „Словенски Југ“, које је ишло за тим да Хрватску, Славонију и т д оцепи од монархије и припоји их Србији. И његови штићеници окривљују се да су са тим друштвом били у вези. Чиме то оптужба доказује? У оптужби се истиче да је српска самостална странка стојала у вези са том револуционарном организацијом. — Истиче, да у целости усваја одбрану, да српска самостална странка није била ни у каквој вези са каквом револуционарном организацијом у Београду. Наглашује то с тога, да му се не би приговорило, да бранећи своје штићенике баца нешто на самосталну странку Истиче да његови штићеници нису чланови те странке, већ су се као чланови српске народне радикалне странке борили против ње. Српска радикална и самостална странка не могу заједнички радити — Председник га прекида. Др. Ђурђевић истиче даље, да људи који раде на велико издајничкој револуцији, неће водити међусобом борбу по новинама, оштинама и свуда; неће убијати једно другом углед у народу, јер то би морало шкодити самој ствари. Ако је самостална странка била у тој револуционарној организацији, онда његови штићеници нису могли бити у њој као њени огорчени противници. Ако су пак његови штићеници били у тој организацији онда се потире тврдња оптужбе, да је у њој била самостална странка као носилац револуционарног рада, и онда наравно отпадају све тврдње, које се на том оснивају. И сам толико цењени сведок суда Настић није могао тврдити, да је српска радикална странка заједнички радила на револуционарном пољу са самосталном странком Излази из свега тога, да његови штићe

---

пробуђени боцманом, погледавши око себе, опет су заспали

— Но, шта је, Василије Василићу, врло вам се спава? — Добродушно је говорио својим дубоким гласом Невзоров, попевши се на мост, слатко зевајући...

И у Личицкога за час нестаде злобе против Невзорова, који, и поред свога „задњаштва“ и ружне навике да бије, ипак је био добар, ваљан друг и вешт мрнар, разумевао је свој посао.

— Још како, Максиме Петровићу, — одговори млади мичман. — На почетку страже ништа...

— Свакако сте маштали о каквој госпођици у Кронштату? — прекиде га циничним гласом Невзоров и додаде: — Кад дођемо у Рио-Жанејро... Тамо ћете се јавам кажем брзо заљубити у какву бразилијанску госпођицу и заборавићете љубовцу, ако је имате... Је л' те да имате? а?. . Но и врућина је спавати у кајити... Од сутра ћу спавати горе... Пријатније је..

— Како ли су ноћи пуне чара... Погледајте, Максиме, Петровићу, какво је небо!..

— Та маните небо до ђавола!.. Та ви само о небесима мислите и небом се заносите... Него оставите стражу па идите спавати...

Мичман рече каквим курсом иде брод, како стоје једра и пружив руку Невзорову, оде на горњу палубу код крме, попе се у мрежану постељу и брзо заспа.

А Невзоров сиђе на палубу, обиђе коријевету, прегледа стражу, стражаре на баку и врати се на мост, шетао се лаганим ходом много сањајући о Рио Жанејру, о Бразилијанкама, о укусним ручковима и ужинама на обали и, разуме се, о добрим вином. Али наједном сетио се једне младе удовице у Петрограду, коју је већ дварет просио, па га дварет одбила Сетио се — и замислио се. Вероватно је и на Максима Петровића утецала лепота тропске ноћи, и против његове воље обузеше га мисли, ни мало у свези са Бразилијанкама, ни са ручковима, ни са ужинама, ни са службом. Разуме се, да не би никоме признао, да је и он те ноћи погледао на звезде, срдито уздисао, осећајући некакав необичан осећај тежине и туге, и мислио је више, него што би приличило такоме цинику, који је свима на корвети говорио, да не разуме љубав што траје дуже од недељу дана, — о оној високој и пуначкој плавуши од тридесет година, са хладним модрим очима, руменим образима и облим грудима, којој је он, потајно од свију, послао већ два љубавна писма, али не добио одговора. А када би она одговорила? Кад би му дала ма мало наде? Он би радо чекао годину, две, три, тај срећни час, када би она пристала да буде његова жена и друг. .

Али на жалост! Он се није досећао, да је та пуначка удовица — једна од оних бестрасних женскиња, које се брину само о себи, о своме здрављу, о своме задовољству. Зашто да она прода своју слободу осигуране удовице за полубедан живот у двоје?! Каква је он прилика! А и зашто да се уда?

Но Максим Петровић, провео је већи део живота на мору и познавао је женскиње само површно, па разуме се, није разумео свога идола, и, заљубљен, као шипарац, тумачио је одбијање удовичино тако, што јој се није допадао.

— Ех, шта ми данас долази све у главу! — проговори гласно Максим Петровић и решио се, да је већ давно требало бацити сву ту „лудорију“, и заувек заборавити ту жену.

Као да је и заборављао на њу када је на обали дао срцу на вољу, а где сад се опет сетио ње и растопио се као какав мичманчић. „Срамота, Максиме Петрокићу! Но, до ђавола са том „каменитом удовицом“!

— Стражару! Дај трубу! — срдито заврши гласно поручник.

А ноћ је већ почела бледити а потамнеле звезде све су слабије и слабије трептале Океан се беласао ваљајући таласе тихим шумом. Хоризонт се отворио и на самом крају видело се бело једро некаква брода. Наста прасковорје, духну свежа хладовина а чудна тропска ноћ, после кратке борбе, лагано се гасила, чисто страшећи се румени на истоку, гласника сунца на уранку...

Фебруара 1909.

С руског превео **С. М**

ници нису били у вези са Словенским Југом и нису учествовали у револуционарном подхвату. Настић је споменуо једино дра Жарка Миладиновића, но та је ствар излучена из ове парнице. Др. Ђурђевић говори о томе, да је државни тужилац изнео у свом образложењу, да су оптуженици радили у двојаком правцу, да се отргну ове земље од монархије и да се народ васпита у том смислу. — Председник му не да о том да говори. — Др. Ђурђевић истиче, да то само спомиње, а ако му и то није дозвољено, онда нек се констатира, па ће се одрећи одбране, која му се онемогућава. О питању да ли постоји српски народ, неће да говори, о том су доказали досадањи браниоци, а то је питање решено и позитивним законима. Истиче само да у Босни и Херцеговини, одакле су дошли претци оптужених и владар Аустроугарске школском уредбом признаје Србе. Др. Ђурђевић говори затим о карактеристици народа. Да је српска свест одавна развијена и у најширим слојевима српскога народа, доказују и народне песме из горњих крајева (Српска вера погинути неће, цар се Лазо заборавит неће и т. д). У тим песмама има свега онога, што је данас оптужено: пева се о српским владарима, истиче се српско име и т. д. Дакле, све те појаве, које се данас оптужују, постојале су већ давно.

После одмора доказује др. Ђурђевић, да је уредбом српске црквено школске автономије у Босни (13 августа 1905. год) узакоњено и највишом потврдом, да је црквено народна застава у Босни и Херцеговини црвено-плаво бела. Врло је крупно питање, да ли су Босна и Херцеговина пре анексије спадали у оквир монархије Државни тужилац тврди да јесте, међутим то не стоји. Наваља садржај закључка о окупацији и доказује, да Босна и Херцеговина нису биле ушле у склоп монархије. Суверенитет аустро угарског владара на Босну и Херцеговину прешао је тек онда кад се султан драговољно одрекао овога у корист нашег владара. Још и данас анексионе законе нису сабори усвојили. А круна сама не може да придружи једно земљиште, као што не може друго ни да уступи. Доказ је томе најбоље Белгија и Конго. — О ћирилици неће да говори, јер је о томе већ доста говорено. Говори затим о српској просвети и светосавским беседама, и износи да је то законом одређено и за пучке школе обвезано. Доказ је да појаве о свести српскога народа нису плод рада самосталне странке, већ плод организације и рада српске народне цркве. Држе се општинске, па епархијске и саборске скупштине. Мора постојати народна свест, која у тим скупштинама ради и бира у њих заступнике. Српска је црква народна црква, она јако утиче на дух и развој свога народа Прелази затим на личну одбрану својих штићеника и исказом самих сведока оптужнице и доказима утврђује невиност својих штићеника и тражи да се ови ослободе.

Др. Мазура у почетку свог говора хоће да упозори на један догађај у пештанском сабору. Председник не да. Хоће да упозори на једну изјаву Векерлову. Не да му се ни то. Пошто види да не може говорити о ствари у опште тражи да му се дозволи да се осврне на наводе против свог штићеника Ни једном чињеницом није доказана кривица Калемберова, до ли што је ишао у читаоницу на састанке Доказује да је Српства било у Кореници још пре но што је створен „Словенски Југ“. Срби су носили капе са српским грбом а Хрвати са: Живила Хрватска. Хоће да говори о изјави једној Хедервариј еној Председник не да. Хоће да докаже да је ћирилице давно било. Председник неда. Мазура примећује, да ће на тај начин бити присиљени да се одрече одбране. Калембер не може бити крив за оно што пише српска штампа. Ћилим са српским грбом донела му је жена при удаји Но то се не коси са законом. По оптужници значи васпитати Србе Србима одгајити народ за велику издају Онда је свака српска мати велики издајник. Председник му ускраћује реч. Почиње о Настићу, председник опет не да Мазура говори, но нечује се, јер председник непрестано звони. Мазура изјављује на то да је свршио.

Политички преглед.

Политичка криза у Угарској. Гласови, гласови и гласови свакојаки Од свију тих гласова извесно је само ово: Јуче је поново одржан министарски савет, а данас ће краљ примити министра председника Векерла у аудијенцију Министарски савет је углавио писмено о оставци владиној, коју ће Векерле данас поднети краљу и молити га, да одмах одлучи у тој ствари. Све остало су само гласови, чија се тачност не м же контролисати. Од тих гласова забележићемо само некоје, главније Кажу: угарска је влада озбиљно решена, да настојава да јој краљ уважи уставку, а то се види отуда, што је на јучерањем министарском савету углављено и то, ко да буде одликован и која чиновница да буду унапређени, што обично чини свака влада, кад оставља своје место. Кажу даље да министри, који стоје на поравњању од 1867. године, не тражe ис крено да напусте своја места и да би радо остали на својим местима, кад би добили и најмање уступке. Кажу, и то нарочито у Бечу, да краљ неће уважити оставку владину За то има два разлога: позваће владу, да испуни своју обвезу, да створи нов изборни закон; а друго: неће је пустити с тога, што преговори, које је Векерле почео са заједничким и аустријским министрима, нису још довршени. Па кажу: ако краљ и уважи оставку владину, он ће је позвати, да привремено отправља послове, док се не именује влада. Даље има гласова, да ће краљ можда поверити некојим 67 ашима, да образују „крњу владу“ и даће јој пуномоћ, да распусти сабор и кад све то буде, онда ће се повести преговори са странкама. Его, то све „кажу“. А Беч не попушта, а и независњаци неће да попусте.

Гинтер — председник курије. Са званичне се стране потврђује глас, да ће досадањи министар правде, Гинтер, бити именован за председника кр. курије. То је већ свршена ствар. Министар Гинтер је већ пре поднео оставку и министар-председник Векерле је уручио ту оставку краљу, када је последњи пут био у Бечу. Ако садања влада узмора и даље отправљати послове, министарство правде биће поверено министру председнику Векерлу.

Бан Раух у Будимпешти. Јуче је дошао у Будимпешту хрватско славонски бан Раух са подбаном Цувајем и тајником Крајачићем. Саветовао се са министром за Хрватску и Славонију Јосиповићем, и са министром председником хтео је да се саветује, но овај је заузет био у министарском савету, а затим је отпутовао у Беч. Боравак банов у Будимпешти стоји у толико у вези с Угарском кризом, што ће при говору о политичком положају у Хрватској и Славонији морати бити речи и о томе, како криза та утиче на Хрватску и Славонију. Бан има о томе да поднесе извештај.

Учитељски збор будимског школског среза.

По овлаштењу са надлежне стране и по уредби Школског Савета ШС. 30.—1879. сазвао је епархијски школски рефарент К. Миловановић учитеље-це будимског школског среза у седницу зборску у Сентандрију за 27. август (9. септембар) о. г. Осим учитељице у Салки, која се извинила, сви други учитељи-це дошли су на збор. После молитве у цркви, збор је отворио подужим поздравним говором епархијски школски референт К. Миловановић у свечаној дворници певачког друштва „Јавор“ у црквеној кући, где је и српска народна основна школа. Говор овај саслушан је пажљиво и референт је поздрављен на крају са бурно „живео!“ За перовођу збора изабран је Стеван Иванчевић, учитељ у Српском Ковину; за председникова заменика Алекса Михалцић, учитељ у Пешти; а за чланове одбора: Стеван Стојић, учитељ у Помазу; Свет. Радишин, учитељ у Будиму и Вукосава Гајић, учитељица у Бати. Затим су пажљиво саслушани извештаји изасланички за течај у Сомбору, Свет. Радишина и Вукосаве Гајића о раду на томе течају и три практична рада поменутих изасланика из мађарског језика по т. зв директној методи И то Гајићева о риби, Радашин из земљописа и познавање природе. После тога се подуже саветовало о раду на течају у Сомбору, као и о предавањима изасланика. А расправљању су нарочито учествовали епархијски школски референт, К. Миловановић, Лаза Терзин, који поздравља приређивање течајева са жељом, да Школски Савет то и чешће чини; и предавачи Радашин и Гајићева. Најзад је изречена хвала и признање Школском Савету, што је приредио тај течај, а тако исто и изасланицима и предавачима, што су онако лепо приказали рад на течају и онако лепо и смишљено показали, како треба радити, па да се постигне жељени успех из мађарског језика.

Епархијски школски референт је затим приказао у главном нову општу наставну основу, по којој се има радити већ у 1909/10 школској години. Тим поводом се развила подужа жива расправа међу епархијским школским референтом и Лазом Терзиним. По Терзином основа је та обухватила много градива; Школски Савет би требао да изда и посебну наставну основу; даље да се записници школски у пште воде само на мађарском језику итд. Епархијски школски референт је затим доказивао Терзину, да нигде у свету не издају надлежне власти школске специјалне основе, него је то у закону изречена дужност учитеља це Позвао се у томе на немачку државу. (види: Reichs-Volksschul Gesetz, одсек под натписом: Schul und Unterichts ordnung); на Доњу Аустрију (види: Normal-Lehrpläne für die Volks-und Bürgerschulen in Nieder Östereich); на Берлин (види: Grundlehrplan der Berliner Gemeindeschulen); на Хрватску и Славонију (види: Naredbe kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade odjela za bogostovlje i nastavu); на Угарску (види: Tanterv és Utasitás az elemi népiskolák számára) и т д. И кад учитељ ца спреми себи посебан план према месним приликама и надлежна власт одобри тај план, учитељ је стекао тиме одбранбени бедем за себе. И не може нико оправдано пребацити му, што није обухватио све градиво и опште основе Нико, дакле, не може натерати учитеља, да обухвати све у наставној основи изнесено градиво, ако га он према приликама свога места не може обрадити како треба у целини. А што је у општој основи обухваћено више градива, него што се може обрадити у једној обичној сеоској школи, учињено је то зато, што има школа, где може цело градиво лепо да се обради И кад је то тако, зашто не дати учитељу-ци такве школе и ту већу количину градива, да не би морали понављати тако рећи до досаде, ако им се да мање градива. На захтев и предлог Л. Терзина, што се тиче вођења школског записника само на мађарском језику, одговорио је епархијски школски референт, да је то захтев колико несувремен, толико и неродољубив. Несувремен зато, што се Терзин није још ни уверио о теретности посла, који му предстоји у погледу вођења записника и на српском и на мађарском језику, а већ тражи, да се укине вођење на српском језику, као излишна ствар (!?). Неродољубив зато, што прави српски учитељ не сме да потискује свој матерњи језик из школе своје ни у ком погледу, па ни у погледу вођења записника школских.

Збор је затим са свима гласовима против гласа предлагача одбио предлог Л Терзина, да се поднесе представка Школском Савету, да овај укине вођење школског записника и на српском језику

После тога је установљен дневни ред за будућу седницу и примљен предлог о томе, да се у споразуму са учитељима цама мохачког школског среза споје оба ова среска збора у један збор и будућа седница тек после тог постигнутог споразума одреди у згодном месту.

После зборске седнице био је заједнички ручак

Вести из места и са стране.

Разликују српски од хрватског језика.

Пишу нам из Будимпеште: У овдашњој оријенталној академији отпочеће ових дана течај за учење језика. Управа је објавила, да ће се учити српско-босански језик, а учиће се посебно и хрватски језик. И мађарски филолози признају, да се у Босни и Херцеговини говори српски, а не хрватски. И они дакле праве разлику између српског и хрватског народног језика. Знају и они добро, да хрватски књижевни језик није језик хрватског народа, него да је хрватски књижевни језик по хрватском калупу дотерани српски на-

родни језик. Трговци пак хоће да науче не само српски него и хрватски народни језик, јер ће само помоћу правог хрватског народног језика моћи да се споразуму са хрватским народом, а за Босну уче српски језик. Само Прибићевићева дружина и неки београдски ћалови не могу да увиде оно, што су већ и иноплеменици увидели. Шта руководи Прибца и дружину му, то знамо Они хоће Велику Хрватску, да у њој буду велика господа (и великохрватски измећари). Али шта хоће неки београдски ћалови! Не вели се бадава: од луда попа луда и молитва!

Повереница српској народној радикалној странци

Пишу нам из Опава у Банату: Наша црквена скупштина једногласно и са највећим одушевљењем решила је, да изрази своје потпуно поверење радикалним посланицима као већини српског народног сабора и признање на искреном и неуморном раду за народно добро Живели радикали!

Проклето пиће!

Знатан део злочина почине људи у пијанству То су утврдили статистичари, а то нам доказују скоро сваки дан и догађаји. И сад нам јавља пријатељ из Акрона, у држави Охијо (Северо америчке Сједињене Државе), како је у пићу убио Србин Србина тамо далеко у туђини, камо су отишли да зараде коју црквицу за своје сиромашке овде на дому. У једној салони (гостиони) у Акрону (пили су читав дан два Србина Вука Муцић-Вукобрадов и Јова Куруцић. Када су већ безброј боца испразнили, посвађају се, а салонер (гостиничар) избаци их на улицу. Пијана браћа продужише кавгу и на улици. Вука извади велик нож, а Јова брицу и стадоше се бости. Вука је остао жалосни „јунак на мегдану“, а Јова сав избоден паде и после једног сата је издахнуо. Вука је умакао и до данас га нису нашли Обојица су из Стапара, у Бачкој Ето, шта уради проклето пиће. И Вукини и Јовини сиромашци чекају код куће на помоћ од њих, а један од њих труне далеко у туђини, а други ће да испашта у тамници.

Чиновници,

које је изабрао саборски одбор. За српског народно црквеног ревизора изабран је Вељко Радовић. За благајника средишње благајнице српских манастира Коста Ђорђевић и за вођеника у књиговодству Никола Иришки.

Стипендисте,

које је изабрао саборски одбор, ови су: Заклада Путник: В. Анојчић Заклада Вишошевић: Теодор Панић. Заклада Хариш Петров: Жива Лунгулов и Радован Лајтмановић за трговачку струку, Петар Добровић за сликарску и Милош Хрвићанин и Бранко Чупић (подусловно) за економску струку Из закладе Сервицког: Војин Михалцић, Душан Тошић, Велимир Југа, Петар Петковић, Јосиф Јорговић, Предрад Прерадовић, Милорад Мојић и Павле Петраш.

Зашто је добра музичка школа у Н. Саду

Ученици, уч ћи се у групи по троје за један час, добивају више амбиције видећи један од другог напредак, и међу децом развије се племенита утакмица. У музичкој школи мора сваки ученик вежбати и спремити се за час — а не ослонити се на учитеља а сам ништа не радити. У музичкој школи ђак се упућује на самосталан рад и дужност, а то утиче на васпитање карактера дететова Ученик је сигуран да ће добити добру наставу Музичка школа свестрано музички васпита ученика. Она не само да учи ученика добро свирати, него учећи га теорији музичких наука, васпитава га, да музику као уметност разуме и да у њој ужива. У музичкој школи има ученик више прилике да се упозна са литературом музичком. Васпитање музичко је у школи много јефтиније него иначе. Музичка школа је културни завод који има озбиљан задатак и који је пред јавности одговоран за успех

Велики пожар у Београду.

Око поноћи од среде на четвртак избио је пожар у великом стоваришту робе фирме Гођевца, које је у близини међународног пристаништа на Сави Зграда је висока на кат и има више оделења. У оделењу према Сави било је 10 вагона артије за паковање, неколико стотина дењкова каве, 17 вагона пиринча, преко стотине џакова паприке, хиљаду сандука шећера на коцке, 200 буради зејтина, преко 100 буради с плаветним каменом и многе канте с разном течношћу. У другом оделењу била је смештена грдна количина гвоздене робе Пожар је избио у оделењу, где је била бакалска роба и то тако силно, да је за часак сва зграда била у пламену, а пламен је високо лизао изнад зграде. Цео овај округ, звани „Варош-капија“ био је јасно осветљен, а пред гостионицу „код грозда“ падало је комаће жара као песница велико. Београдски пожарници били су одмах на месту пожара и употребили су све, да пожар ограниче. Убрзо је стигла и војска, да помогне пожарницима и да одржава ред. Пожар је тек пред зору ограничен. Штета се није још могла тачно проценити, али се рачуна да износи око милион круна. Трговцу Илији Милишићу, чија је била бакалска роба, изгорело је робе у вредности око 600 хиљада круна, гвожђару Гођевцу оштећена је роба у вредности око 250 хиљада круна, а уништена зграда, својина Крстановићева, вреди око 150 хиљада круна. Држи се, да је пожар настао отуда, што су варнице из железничке локомотиве, која туда пролази, морале улетити кроз прозоре, који су били створени.

Нетачна вест.

Недавно су будимпештански листови, а по њима и ми, као и неки други српски листови били донели вест о убиству свињарског трговца на путу између Мошорина и Сентивана. Сад нам пријатељ јавља из Мошорина, да донета вест о убиству не одговара истини, те нит знају о томе што у Мошорину нити у Сентивану.

Исправак.

У јучерашњем вечерњем листу „Заставе“, у вести „Погубљена три зликовца“ стоји, да је смртна казна извршена у Валенсији, а треба: у Валансу.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

Нови Сад, 6. септембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 27 к 20 до 27 к 60 п
Пшеница нова 26 к 80 п до 27 к 20 п.
Пшеница средња 25 к 60 п до 26 к — п.
Пшеница лакша 25 к 20 п до 25 к 60 п.
Раполица нова 24 к 80 п до 25 к. 20 п.
Јечам нови 13 к 20 п до 13 к 40 п.
Зоб нова 13 к 60 п до 14 к — п.
Кукуруз у зрну нов 14 к 40 п до 14 к 60 п.
Кукуруз у клипу нов 7 к — п до 7 к 20 п.
Маст 168 к — п до — к — п.
Сланина 160 к — п до — к — п.
Сланина паљена 160 к — п до — к п.

*

Стање воде под Новим Садом.

11. септембра било је 144
12 септембра било је 141

НАЗЕБ

у многим случајевима отвара врата свима озбиљним болестима Али

Скотова Емулзија

уклања са успехом његово даље развијање. Чистота састојака, лако сваривање као и храњлива снага је код лекара, бабица, родитеља и пацијената за Скотову Емулзију стекла глас као поуздано средство против свих врста болести грла и груди.

Право само са марком — рибарем — као знак гаранције за Скотов поступак.

Скотова Емулзија

је свестрано као ненадмашни пример Емулзије означена.

Цена оригиналној боци 2 К 50 п.

Добија се у свима апотекама

1290 1—5

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Ј ГЕОРГИЈЕВИЋА

У ШИДУ

потребује два добра

помоћника

Ступити имаду одмах. 1360 1 1

Млађи помоћник

за мешовиту струку,

може одмах бити примљен, плата 16 – 20 круна месечно са читавом опскрбом, који је вичан српском, немачком и мађарском језику имаде првенство.

Понуде се имају упутити на

1361 1 1 **Hermana Friedmana**

Бач-Кула.

ТРЕБАМ

старијег и млађег помоћника,

првенство имају они, који могу одмах ступити и који говоре мађарски. Суботом је радња затворена — Оферте са ознаком плате на

Ignátz Reiter & Sohn

1359 1 1 Турски Бечеј (Tör. Becse).

Ia Ораси овогодишњи

28 круна 100 кила.

Суве шљиве ориг крупније 36—40 К Фришке крушке и јабуке 6—14 К 100 кила

Суве крушке и јабуке и све земљоделске производе и на 5 кила Цјенике бадава.

Извозно подузеће

Ђорђа Васиљевића

1362 1—3 Д Тузла (Босна)

ПРЕУЗИМАЊЕ ГОСТИОНИЦЕ!

Част ми је поштованом грађанству као и целој околини до повољног знања објавити, да од 1. октобра п р. о. г. преузимам потпуно реновирану и у сваком погледу уређену

ГОСТИОНИЦУ

код „Три Краља“ планинска улица

(зелено дрво улица.)

За врло удобне и чисте собе, изврсну кујну у свако доба, као и изврсно вино, пиво, шљивовицу, као и све остало, одговарам у сваком погледу, а гаранцију пружам са мојом многогодишњом праксом и искуством — За многобројну посету, овдашњем и страном поштованом грађанству, препоручујем се с одличним поштовањем

ФРАЊО БЛАГОВИЋ

гостиничар код „Три Краља“ у Митровици

1364 1—2 у кући г. Уроша Возаровића.

Модно-мануфактурна трговина

Браће Ђорђевић-Ханчића

у Белој цркви (Fehértemplom)

потребује 1149 2—2

два помоћника,

једног **МЛАЂЕГ** и једног **СТАРИЈЕГ** који може одма или за 14 дана у радњу ступити.

Тражи се да су добри продавци, солидног владања и да су вични српском, немачком, мађарском и румунском говору.

ЗА НЕИЗЛЕЧИВЕ

често се означују болесници, којима би се помоћу електрицитета најлепшим начином могло помоћи и у стању смо у свако доба ову тврдњу са хиљадама најлепших писмених признања посведочити Сваки болесник, *ма колко стара била његова болетица*, нека се пожури неодложно наше бесплатне лечничке савете потражити, а ми изјављујемо, да ћемо свакоме болеснику драговољно, који нам овај оглас буде доставио, одмах нашу са 64 стране илустровану

КЊИГУ ЗАБАДАВА

„ПУТ КА ЗДРАВЉУ“. (DER WEG ZUR GESUNDHEIT.)

заједно са небројеним захвалницама овим путем излечених пацијената бадава и плаћеном поштарином уз дискрецију послати. Ова књига небројено драгоцених савета, на који се начин могу већином па и застарелих болести најбржим и најлакшим темељним начином одстранити.

Institut „Ares“, Elektro-Therapie, München

Neuhauserstr. 30 I. (Abtheilung 9. s) 1043 1—1

Питање вежбаонице

српске учитељске школе у Карловцу

§. 115. „Устројног штатута“ гласи: „Уза сваку учитељску школу мора бити за практичку вјежбу будућих учитеља и учитељица опћа пучка школа, као вјежбаоница, а уз женску учитељску школу, поврх тога и забавиште (§. 71. школ ског закона)“.

Дакле, без вежбаонице, не да се учи тељска школа ни замислити. Она је саставни део учитељске школе и стоји под управом и надзором једнога те истога управитеља. Али сад настаје питање, ко треба да издржава вежбаоницу? Да ли дотична српска црквена опћина, у којој се учитељска школа налази, или српски народно-црквени фондови?

§. 103. Уредбе одређује плате профе сора српских учитељских школа, а одмах идући, §. 104. исто тако изрично одређује плату и учитеља вежбаоница, дочим плате осталих српских народних учитеља, одређују месни школски одбори, тек према месним приликама. То је јасан доказ, да се и вежбаонице треба да издржавају из истих извора, из којих се издржавају и учитељске школе. А то је и по новој, но не санкционисаној школској уредби од год. 1892., §-ом 137. одређено било. У Карловцу пак, дало би се то тим лакше извести, што месна српска црквена опћина, решењем српског народно-црквеног сабора од 2. (15.) јула, бр. 3. ex 1902 прима већ осам го дина из клерикалног фонда, у износу од 1600 круна годишње, за издржавање вежбаонице Осим тога, месна црквена опћина обећала је у својој молби, којом је молила горњу потпору, да ће и у будуће давати просторије за вежбаоницу, школски намештај и огрев, као и до сада, т. ј. без икакве новчане отштете, али у томе случају, ако српски народно-црквени фондови преузму на себе издржавање учитеља вежбаонице.

Из колико разреда треба да се састоје вежбаонице, ту су разна мишљења. Некоји мисле, да вежбаонице треба да се састоје само из појединих разреда, па да се из њих комбинују — према предавањима — разне поделе. Некоји пак обратно мисле, да вежбаонице треба да се састоје из што више разреда уједно, јер ако се приправници односно приправнице науче предавати у нераздељеним разредима, онда ће тим лакше и боље знати предавати ако као учитељи дођу на школу, где ће имати само два или један разред.

§. 117. „Устројног штатута“ гласи: „Ако се вјежбаоница састоји од више разреда, имају се од времена до времена за поједине уре практичкога вјежбања учитељских кандидата од дјеце различитих разреда, састављати школе са једним или два учитеља“.

Дакле, земаљски школски закон изрично не захтева ни једно, ни друго. Само захтева то, да учитељски кандидати имају и неколико предавања у комбинованим школама, са два и са четири разреда. А сад, да видимо, како се практикује у другим учитељским и учитељичким школама у Хрватској и Славонији.

Прво ћемо узети Загреб: а) на вежбаоници кр. мушке учитељске школе била су четири учитеља, који су имали по један разред, а један који је имао III., IV и V. комбиновани разред; б.) на вежбаоници женске учитељске школе у самостану сестара милосрдница, било је пет учитељица, које су имале по један разред, а једна, која је имала I. IV. комбиновани разред; в) на вежбаоници женског лицеја, биле су две учитељице од којих је једна имала I. и II. разред, а друга III. и IV. разред. У Петрињи, на вежбаоници кр мушке учитељске школе, била су четири учитеља, који су имали по један разред, а један, који је имао I IV. комбиновани разред, и напослетку, у Осеку, на вежбаоници кр. мушке учитељске школе, био је један учитељ, који је имао само I разред, један II. и III. разред, и један IV и V. разред.

Ове податке прикупио сам из овогодишњих школских извештаја.

Па шта видимо из њих? Видимо то, да се ни код њих не поступа свуда једнако. Поступа се према приликама Али видимо и то, да се вежбаоница нигде не састоји само из једног комбинованог разреда, него се свуда састоји из више оделења, а најмање из два, и то само у женском лицеју а ни у једној, учитељској школи.

С обзиром на месне прилике, те на основу више годишњег искуства, држим, да би најбоље било, да се вежбаоница месне српске учитељичке школе састоји из два оделења. Једно из I и II. разреда мешовите школе, са учитељицом, а друго из III. и IV. разреда, са учитељем. Онако, како је и сада.

Да бих оправдао то своје мишљење навешћу неколико разлога:

а.) Крајем 1908/9. школске године било је у Хрватској и Славонији око 1560, што комуналних, што вероисповедних, што приватних школа Од тих је тек око 70 мушких, 70 женских, а 1420 мешовитих школа

Некоји су за то, да треба децу већ у основној школи по сполу разделити. Па и у вежбаоници мушке учитељске школе, да су само мушка деца, а у вежбаоници женске учитељске школе, да су само женска деца Некоји пак иду тако далеко, па држе, да у мушкој учитељској школи, треба и учитељи вежбаонице, да су само мушки, а у женској школи, само женске. Но, онда на женској учитељској школи не би смело бити ни професора, него само професорица Да пак децу не треба делити по сполу још у основној школи, најбоље се види из горњега саразмера, јер је огромна већина мешовитих школа, а тек незнатан део мушких и женских школа У последње време и сви се учитељски зборови изражују против деобе женске деце, од мушке деце у сновним школама.

б.) Од 1560 школа, било је око 840 са једном учитељском силом, 450 са две, 100 са три 90 са четири, а око 80, са пет и више учитељских сила.

Од укупног броја, од прилике, половина је школа са једном учитељском силом а половина са две и више учитељских сила. Али, данас се суда за тим иде да се — у доле већим местима у којима се налазе нераздељене основне школе — што више отварају дворазредне школе. Код отварања такових школа да је се учитељици I и II. разреда учитељу III. и IV. разред мешовите школе.

(Свршиће се)

!! НОВА КЊИГА !!

Како се зовемо?

(Српско и хрватско питање).

Написао:

Јаша Томић.

Нови Сад Српска штампарија дра Светозара Милетића. 1909.

Ова је расправа прештампана из „Заставе“, а новога има мало у њој. Књига је преко 11 штампаних табака, 178 страна, на финој хартији и стаје 1 кр. и 20 потура. — Растуривачима 33% рабата.

Поручити треба код Косте Лере у Нови Сад.

Књижевни оглас.

КЊИГЕ — Ив. Иванића.

Мађедонија и Мађедонци.

Велика монографија Мађедоније у две књиге на 800 страна (преко 55 штампаних табака великог формата), са 100 слика и једном картом Мађедоније Наградила „Београдска Задруга“ са 2000 динара

ПРВА КЊИГА: путопис са географском, етнографском, статистичком и привредно трговинском грађом. Страна 312, слика 42 Цена 4 динара (Продаје и књижара Рајковића и Ђуковића у Београду.)

ДРУГА КЊИГА: Географија, картографија, границе, хидрографија, статистика, историја, етнографија, језик, име, традиција, народно песништво, туђинске пропаганде, црква и школа српски покрет, привреда, политичко мађедонско питање од почетка до 1909. г. Страна 500, слика 57 Цена 6 динара.

Веће и мање поруџбине прима издавач: књижара учитељског друштва „Натошевић“ — Нови Сад (Újvidék, Ungarn.)

Из Мађедоније о Мађедонији

Мађедонско питање од почетка до 1902. год. Стр. 27, цена пола динара.

Из црквене историје Срба у Турској

у 18 и 19 веку. Наградила српска краљевска Академија Наука са 1000 динара. Издало друштво „Рада“. Стр 158 Цена 2 динара.

На Косову.

Са Шара по Косову на Звечан. Опис путовања по Косову пољу и околини му, народно песништво и статистика. Страна 181, цена 1·50 дин.

Буњевци и Шокци,

Католички Срби. Историја, етнографија, култура, друшвено, бројно и привредно стање и етичке особине. (Штампано ћирилицом и латиницом). Треће издање, наградила „Матица Српска“ са 500 дин Страна 235, слика 30, цена 2 динара

Поруџбине за све ове књиге прима и извршује, кад се пошаље новац у напред (може и у поштанским маркама)

Српска књижара у Цариграду.

(Librairie Serbe — Constantinople, Péra, Coulé-Capou 2)

Позив

Чланови „СЛОГЕ“, удружења бивших ученика и ученица српске православне велике гимназије новосадске и њених пријатеља, **умољавају се да изволе доћи у недељу 27. септембра 10 окт) у 11 сати пре подне** на седницу главне скупштине, која ће се одржати у свечаној дворани српске велике гимназије

У Новом Саду, 10. (23) септембра 1909.

1 53 1—1 **Председништво.**

СРБИН, 25 година стар, ожењен, вичан простом књиговодству и канцеларијским пословима — тражи стално

МЕСТО ЗА ПИСАРА

У ПИСАРНИ ИЛИ КОД ВЕЋЕ РАДЊЕ

За сада се налазим у мануфактурно житарској трговини 3 године.

Обратити се на

Андрију Бакалића

1357 1 1 Бач Мартонош

ТРАЖИ СЕ

старији тпецерајски

ПОМОЋНИК

ЗА НОВИ САД.

Понуде на администрацију „Заставе“. 1335 2—3

Ш. С. 870. през. ex 1909.

Стечај.

Овим се расписује ради попуњења места учитеља (учитељица) српске више девојачке школе у Новом Саду за предмете: немачки језик, земљопис, историју и евентуално цртање.

На ово место могу компетовати Срби (Српкиње) православне вере, угарски држављани беспрекорног владања, који имају прописано више оспособљење за редовна учитеља (учитељицу) виших грађанских школа, а у недостатку потпуно квалификованих компетената могу бити пристављени као привремени помоћни учитељи (учитељице) и она лица, која још немају потпуну квалификацију.

Са овим местом скопчана су берива за редовног учитеља (учитељицу) 1600 К у име годишње плате и 160 К у име станарине и уветни доплатак, који се у мировину не урачунава од годишњих 300 К, а за привремена је учитеља (учитељицу) годишња награда у своти од 1600 К

Редовни учитељи (учитељице) добивају после сваких 10 година службе 200 К повишице, а после 30 година службовања мировину у износу постигнуте плате.

Прописно инструјисане молбенице имају се поднети српском прав народном школском савету најдаље до **17 (30) септембра 1909 године**

У Карловцима, 4 (17.) септембра 1909. године.

1315 2 2 **Председништво**

прав. српског народног школског савета

†

Јавна захвала.

Услед страшног грома, што из ведра неба на ме пуче, немам речи, немам довољно мисли, да изразим ону велику благодарност, што сам је дужан свима оним пријатељима и знанцима, па чак и сасвим странцима који ми ненакнадивим губитком мојега злата, моје нигда непрежаљене и племенита срца жене и нежне мајке моје дечице, искрено саучешће које лично, које писменим путем изразише, и који је цвећем обасуше. Број је таквих — из места и са стране — врло велики, те нисам у стању свакоме посебице се одужити. Но уверавам ево све: колика ме неизмерна љубав веже за мој лепи идол, за мој нежни цветак, моју лепу Олгу. Исто толику благодарност осећам у свом ојађеном срцу према свима онима, који поделише са мном голему моју тугу и покушаше зар страшан ми бол донекле ублажити, те који испратише до вечне куће моје љубимче. Покушаше ублажити, рекох, јер је моја рана за сва времена неизлечива остала

Хвала дакле нека је свима тима, хвала нека је даље пречасном месном свештенству и певачким друштвима, који светим молитвама и умилним својим појањем достојно опојаше и испратише анђела мога; искрена хвала нека је и српској женској задрузи у Вршцу, која се корпоративно своме члану и моме вечитом идолу лепом китом свежег цвећа одужила

Понаособ нека је хвала преосвећеном епископу госп Гаврилу Змејановићу, који је мени дирљивим речима лично утехе пружити изволео, и најзад хвала нека је породици мојега пријатеља и друга др. Ђ. Керера као и породици Х Маутнера из Будимпеште, који на одар моје љубљене жене а њихове пријатељице дивне венце положише

У Вршцу, 9 (22.) септембра 1909.

1346 1—1 **Др Ст. Николајевић.**

АГЕНТЕ И ИНКАСАНТЕ

тражи за Нови Сад и околицу пештанска творничка фирма уз фиксу плату и провизију. Они, који су добри продавци и нешто кауције имају, нека своје понуде под »Сталност« на администрацију овог листа шаљу. 1355 1—3

Пошто своју радњу желим да проширим вољан сам уз врло ниску цену продати за рад способну а у врло добром стању

парну машину за кондензирање.

Опширније се може дознати код власника Víg Sándor a Uj Szeged, где се у радњи може машина разгледати, или пак код Sigeti Imre mérnök, Budapest, V. Csáki utcza 13. 1344 2—3

Мануфактурна трговина

С. С. НИКОЛАЈЕВИЋА И СИНА

у Голубинцима

треба једног вештог помоћника Плата поред стана и коста 600 круна. Ступити може 1. октобра. 1842 2—2

Шпецераја и кратке робе трговина

Мештеровић и Јовановић

У ЧАКОВУ

потребује ПОМОЋНИКА.

који српски, немачки и румунски говори и који 1. октобра ступити могу. 1310 2—2

БУРАД

од 1—4 акова велика по јефтиној цени продају се Такође продају се једна мало употребљена

КОЛА (Landlaufer) са полукровом.

Обратити се на

1 17 3—3 **Имре Мајера**

Н. Сад, Вагнерова кућа.

ПРОДАЈЕ СЕ

КУЋА

из слободне руке у Новом Саду у кисачкој улици број 30/а Упитати код кућевласника

Емила Губаша

1337 2 3 руског учитеља.

Помодно-мануфактурна трговина

потребује једног старијег и два млађа

помоћника.

Траже се добри продавци и строго солидног владања.

Светозар Николић

1341 2 у Моленци.

ДВЕ ЖЕНСКЕ,

не већ младе од добрих родитеља, при мерне прошлости, ТРАЖЕ МЕСТО за дружбеницу у српској кући, надзорницу или продавачицу. Обратити се администрацији „Заставе“. 1 45 2—3

ОГЛАС.

У шуми манастира

Бешеново и Раковац

издаваће се у закуп за исхрану свиња преко зиме

ЖИР И БУКВИЦА.

Рок жирења траје од 15. октобра 1909. до 31. марта 1910. године, а моћи ће се упустити око 500 комада свиња.

Онај, који би желео узети у закуп, нека се најкасније до **30. о. м. п. н.** обрати са писменом понудом српској народно-црквеној шумарији у Ср. Карловцима уз ознаку броја комада свиња, понуђене закупнине и евентуалних других захтева.

Нека се означи, жели ли дотични све заједно или само појединог манастира узети у закуп.

У *Карловцима*, 18. септембра 1909. год.

Љуштина,

13 9 4—4 српски нар. црква шумар.

Продаја дрва.

Јављам поштованом грађанству Новога Сада, да имам велико стовариште дрва, које се налази на каналу, а која продајем по следећој цени:

Букотина, цепанице	К	34.—
Церовина, цепанице	„	35.—
Растовина, помешена с церовином	„	34.—
Крупне пригле	„	32.—
Мешовите пригле	„	31.—
Ситне пригле	„	29.—
Аушус	„	24.—

Молећи поштовано грађанство, да ме изволи посетити и уверити се о каквоћи дрва

1323 3—3 Остајем с поштовањем

Сима Аћимовић

Памука и мешовите робе трговина

Даше Грујића

у СОМБОРУ

потребује једног истој струци вична

ПОМОЋНИКА

Нужно је знање мађарског и немачког језика Ступити може одмах. Истој струци вешт и млађи помоћник може понуде подвети. 1 22 3—3

ПОУЗДАНОГ И ВЕШТОГ

ПОМОЋНИКА

за кратке робе трговину

који српски, немачки и мађарски језик зна, на 100 круна фикс месечне плате одмах ће се акцентирати.

Aigner Géza

Szeged

1340 2—3 **ћилима и кратке робе трговина**

30.000 К гаранције за чистоту

У кући и кухињи

чисти се све, што се уопће може прати и чистити само са

● Шихтов „Јелен“ сапуном. ●

Он је исход брижљивог и савесног испитивања десетина година. Он има особиту снагу за прање јемчи се, да је чист и без икаквих шкодљивих мешавина. Без бриге може се зато за свако чишћење употребити па и тамо где обичан сапун не помаже или где је особито настојање (бриге) потребна 1192 1—2

У мојој накладн и само се овде код мене може ● добити ●

Натошевић:

Срп. Буквар
„ Читанка II.
„ „ III
„ „ IV.
Слов. Буквар

Милић:

Литургика

1165 16 22

НАЈВЕЋА

издавачка књижарница школских књига

Милана Ивковића

Нови Сад, (Ujvidék).

На школским књигама даје

највећи рабат.

Препоручује своје велико стовариште на мало и велико (en gros).

Канцеларијског и концепт папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица, прописева са најновијим сликама и текстом, цртанке по најновијој наредби, и све остале приборе за школе и канцеларије.

Све по јефтиној цени него игде

Послуга брза и тачна.

Списак школских књига и канцеларијског прибора шаљем бадава.

СВЕ КЊИГЕ

и сви прибори за српске школе, могу се добити у књижари учит. деоничарског друштва „НАТОШЕВИЋ“ у Новом Саду

ТРАЖИМО ШЕГРТА

из добре куће, за нашу ново отворену књижару Првенство имају Новосађани.

Учитељско деоничарско друштво „НАТОШЕВИЋ“

1899 3—3

Задруга

за узајамно осигурање мираза у Митровици

јесте једини осигуравајући завод у нашој монархији, који исплаћује осигурани мираз, након изминућа времена од једне године дана

Корист осигурања пружају силне захвалнице и извадак из друштвених правила, који се на захтев свакоме бадава разашиље. 983 10—10

ВИНСКА БУРАД прве каквоће, нова до 1000 хектол. и мало употребљена до 500 хектол. у свакој величини могу се јефтино добити код: Johan Schmidt, Bács-Feketehegy. — Ту се могу добити и **2 билијара**. 8 8 17-25

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Матије Леви и друга

у Новом Саду

потребује једног младог **ПОМОЋНИКА**, који је вешт продавац и влада добро осим матерњег српског језика, немачки и мађарски. Ступити може одмах. 1256 3 3

Продаја поседа (имања).

У СЛАВОНИЈИ, крај жељезничке пруге Земун—Загреб, продаје се

кућа,

у којој је гостионица већ 40 година и трговина 10 година, са месницом, шталом, шупом и

18½ јутара све прве класе земље.

Од тога је једно јутро и нешто више под **виноградом**, који добро рађа, и око 50 комада шљива. Крај је плодан, а нарочито се истиче шљивама. У месту је жељезничка станица, пошта и брзојав. Посед је подесан и за земљоделца и трговца или гостионичара, а продаје се услед селидбе.

Погодбе ради обратити се на администрацију овога листа под шифром **„ДОБАР КУП“**. Наглашава се, да би половицу куповине могао купац задржати под хипотеком. 1214 4—10

Шпецерајска и мешовита трговина

М. К. Мирковог

У ВЕЛ. КИКИНДИ

потребује два добра помоћника и два шегрта. 1276 3-3

Стечај.

Вршачкој Српској Банци д. д. у Вршцу потребан је

ПОДКЊИГОВОЂА.

Годишња плата одређена је К 1.440. Ступање на дужност одмах по избору.

Рефлектанти нека изволе поднети у прави ове банке своје понуде снабдевене са документима о својој стручној спреми и дојакошњем службовању, — најдаље за 14 дана од дана првог уврштења овог огласа.

У Вршцу, 3 (16.) септембра 1909.

1318 2—3 **УПРАВА.**

Steckenpferd

Сапун од љиљанова млека.

Најблажи сапун за кожу, као и против сунчаних пега!

Добија се свуда.

НАПУШТАЊЕ РАДЊЕ

На овдашњој пијаци од 28 година постојеће, наше

СТОВАРИШТЕ НАМЕШТАЈА

сасвим напуштамо, ради оснивања парне фабрике намештаја, те ће се с тога залиха продати за **сваку цену, која се може примити**, а предали би и цело стовариште једном купцу, уз обавезу, да му нећемо конкурисати, пошто ће наше ново подузеће бити удешено само за извоз на велико.

Молимо свакога, да се у сопственом интересу овом јефтином продајом користи

Леополд Шенбергер и син
у Новом Саду
Копутова (главна) улица бр. 7

229 17 20

У пажњу! Пре но што мотор купујете тражите од нас препоруке, јер у свету су најбоље бензинске локомотиве и мотори који увлаче гас.

Антрацит, дрвени угаљ, брикет и слична горућа средства у опште су подесна.

Ма у којој величини одмах се отправљају.

Условимо! Јефтине!

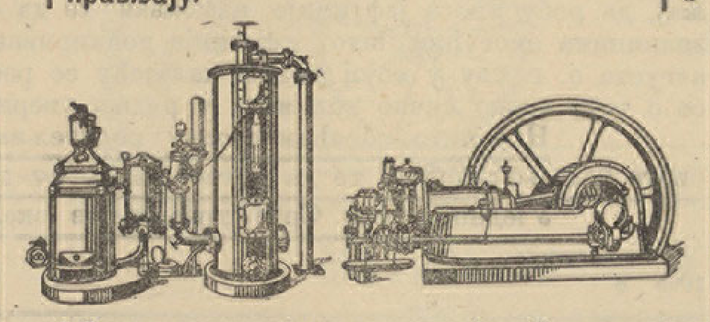

Плаћање по повољним Повољне!

Бензин, гас и вејтин за мотор је најједноставнији за употребу.

За домаћинство (економију) и индустрију по на повољнијим условима се може добити код

Kálmár és Engel
motórgépgyárában
Budapest, V. Lipot-körut 22.
77 9—10

Ценовник бадава! Вештаци се шаљу бесплатно.

Женских сукања и кецеља.

Сукње од лодна. Загасит практичан топал штоф са бордурама у боји.

1 ком. 1 кр. 35 пот. загасито кариране нове врсте
1 „ 1 кр 50 „ најлепшим убојадисан. пругама
1 „ 1 кр. 75 „

Енгласких кроазет сукања, (које неизбеле), пругасти 1 ком. 2 кр. 20 пот. и 2 кр. 30 пот., исте са везеним бордурама 2 кр. 60 пот. и 2 кр. 70 потура.

Сукања од клота, прни и у бојама сашивених са и без веза по 3 кр. 90 по 4 кр. 4·50 и 5 кр

Кецеља:

Кухињских кецеља са једним или два лица по 90 пот. 1. кр. 10 пот. и 1. кр 20 п.

Кецеља од клота са или без веза са сомотом 2 кр. 15 п. 2 кр. 20 п.

При поруци једног поштанског пакета са плаћеном поштарином разашиље реелом и солидном послугом

Franz Rybar
Wollwarenweberei-Damenröcke- und Schürzen-Expor
Ingrowitz (Mähren). 1307 2—3

У ВАРОШИ СУБОТИЦИ

најстарија кафана

одма се издаје под закуп

Ближа извешћа се могу дознати у уредништву **»Szabadkai Ujság«, Szabadka.** 1111 6—6

Књижевни оглас

Поводом педесетогодишњице књижевног рада **дра Лазе Костића, „Матица Српска“** је издала:

Песме Лазе Костића

Књига је штампана на лепој велинској хартији вел. 8⁰ и износи 438. страна.

Цена је књизи 4. круне или 4. динара Ко наручи 5. ком. добија 1 на дар Књижари имају књижарски рабат. —

Књига се набавља преко књижаре **М. Каракашевића** у **Сомбору** или коме је згодније код **Ђорђа Ивковића** у Новом Саду Поближа извешћа и разјашњења даје књижара Мил. Каракашевића у Сомбору. Zombor.) 1·12. 2—3

ЦАРСКО КУПАТИЛО (Császárfürdő) у Будимпешти

Летња и зимња лековита купка. Својина мађарског калуђерског реда „милосрдника“. Сумпоровито минерално топло лековито купатило првог реда; парна купка са модерним урсђењем, удобна блатна купатила, базени за пливање, и купање које се с особитим успехом против реоме и нервних болести употребљава. Угљене киселине, парна и електрична купатила. Лечење пићем и удисањем. Проспекти се шаљу забадава и плаћено.

441 12—16 **УПРАВА.**

СРЕМСКА ВИНАРА

У НОВОМ САДУ,

у лебарској улици, преко пута од Централног Кредитног Завода,

у којој се точи искључиво чисто и изврсно вино г Јосифа Шварца, са рода његовог винограда на каменичком брежуљку Парагу, који се састоји из 20 јутара, а осим тога његовог пецива **комовице и шљивовице**, све, на чаше или у затвореним флашама по умереној цени У гостионици се могу добра и јефтина јела добити — Поруџбине на бурад од **50 литара** па на више примају се у канцеларији

БРАЋЕ ШВАРЦА
на рибијој пијаци бр 12.

1026 44 50

Бечко стовариште одела

за госпође, господу и децу

Милана Б. Рајаковца

у Руми

потребује помоћника,

самостална продавца, који говори српски, немачки и мађарски. Исти мора бити изучен исте струке. Ступање одма или за 14 дана Плата према способности. Оферте са сликом слати на исту фирму. 1277 3—3

Помодно-манУфакТурна Трговина

САВЕ ТОМАШЕВОГ

у ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује два **старија** и три **млађа**

ПОМОЋНИКА

Конпетенти морају бити солидни и морају владати потпуно српским, мађарским и немачким језиком. — Ступање одмах, евентуално 1. октобра. 1311 3—3

ПРОДАЈА КАФАНЕ!

Продајем моју

кафану код „Златног Орла“

У ЗЕМУНУ

из слободне руке. Купац може 10. октобра или 1. новембра примити. Ближе информације код властника

Стевана П. Петровића
у Земуну

1302 3—

НОВО ОТВОРЕНА КРОЈАЧКА РАДЊА

ПАДЕЈСКИ И ТАТАЛОВИЋ

Будимпешта, (IV. Irányi u. 2—4)

лиферују (франко паковање са реклам чивилуком за хаљине)

1 сако одело К 70-80, 1 врс-капут К 70-80, 1 зимски капут К 80-90

све од правог енглеск г штофа, **посао прве врсте**, које гарантују

с поштовањем

Падејски и Таталовић.
Budapest IV. Irány 1—2.

1203 4-50

Мушонгово купатило — Бузијаш

Бузијашка „феникс“ минерална вода

показала се за изврсно лековито средство за болести бубрега и бешике, за кроничне катаре, бубрежне карличице, к д стварања песка и камена у мокраћи и код катаричних болести органа за дисање. — Лекарски препоручено 1247 3 10

Главно стовариште у **Новом Саду** код фирме **Емериха Дицгена**

ИЗВАНРЕДНЕ ● НОВОСТИ

за јесењу сезону сваки дан стижу, и сва роба у мушкој и женској моди ће се са врло сниженим и **утврђеним ценама продавати**

Изволите једну пробу правити ради уверења.

С особитим поштовањем

С. КОВАЧ код **„РОДЕ“**

у Новом Саду, у Кошутовој ул. бр 25.

Телефон бр. 255. 1049 11—100

Дражђанска моторна фабрика д. д.

Најстарија и највећа моторна фабрика у НЕМАЧКОЈ.

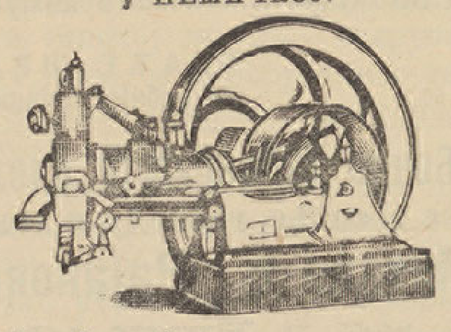

1 05 2—20

Лиферује најзначајније

Моторе и локомобиле

са употребом бензина, олаја, гаса и петролеума као и моторе за увлачење гаса.

Изванредна новина!

Универзалан генератор за увлачење гаса. Радни трошак на сат и коњску снагу — 1 потура.

Главни заступник

Ignác Gellért & Comp

Budapest, Teréz-körút — Телефон 12—91.

Најшира јамчевина. Повољни услови за плаћање.

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одбора одобрен

● ПАНЗИОНАТ ●

са школом заједно за ученице, за више свестрано образовање

Христине Јовановић у Бечу

Wien VIII. Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, енглеска и француска. Предају најбоље наставничке снаге.

ПРИЈАВУ И УПИС

ваља извршити што раније код управе овог пансиона, иначе се доцније пријаве после заузетих места неће уважити. 805 19 –

Молим исеците и сачувајте.

Трогодишња писмена Гаранција!

место кр. 18 — само кр. 8.

Никад више у животу

неће вам се пружити прилика да за подругљиво јефтину цену од **8 К. место К 18** купите један особити прави Глориа сребрн **анкер-ремонтоар сат** у јаком, богато, гравираним двоструким поклопцима, опробаним стројем, са десет камена добро ходећи Заједно са лепим ланцем дометком кр. 10. Разуме се уз поштанско подузеће раз шиље.

Ungarische Uhren — Industrie

in **Ujbanya** (Ungarn).

1195 8—10

Молимо исеците и сачувајте.

Молим исеците и сачувајте.

Молимо исеците и сачувајте.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy Samenbeize.) **Н а ј ф и н и ј а зејтина, пиринча јефтине кафе, ситна и крупна грожђа бираних бадема и лешњика Минхенско шпатен пиво у флашама Највећи избор минералне свеже воде Разне сорти сирева Фришких сардина разних и других риба.**

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. Стефановића син, Нови Сад

Главна улица бр. 27.

1587 40 52 Телефон б. 76. Основана 1868.

Разна калифорнијска воћа. Праве манастирске шљивовице. Грчка лековита вина: Modaphvane, Cypro, Ahaier, Malvasier. Свакодан свежа путера за тој са спахилука надвојводе Албрехта Најбоље врста вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

ДУШАН С. МОНАШЕВИЋ

У НОВОМЕ САДУ, Курчинска улица број 23., у сопственој кући преко пута од браће Миросављевића.

Трговина мушке и женске моде мушких и дечјих шешира и цилиндера, галантеријске, кратке и плетене робе НА ВЕЛИКО (en gros) **и НА МАЛО** (en detail)

Част ми је известити своје поштоване муштерије, пријатеље и познанике како из места тако и са стране, да сам услед знатног повећања своје радње као и услед уважања продаје

на велико (за трговце)

куповањем много већих количина робе из првих непосредних извора дошао у тај пријатан положај, да робу много јефтиније набављам те да својим поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима омогућим што јефтиније подмиривање њихових потреба С тога сам решио, да од 15. августа о. г. сву у мојој радњи налазећу се робу уз знатно снижене цене продајем и молим, да се о томе свако лично код мене у радњи увери

Нарочито обраћам пажњу родитељима наших ђака, да се у току школске године користе том јефтиноћом, те да потребе за своју децу код мене изволе подмирити

Уједно молим Србе трговце из околине, да ме у том савесном подузећу потпомогну.

С поштовањем **ДУШАН С МОНАШЕВИЋ**

1065 8 –

Желите да вам њиве роде!

Доказано је, да скоро све наше земље немају довољно фосфорне киселине, коју потребује:

Пшеница, раж, зоб, јечам, кукуруз, шећерна репа, кромпир, винова лоза, воће и да би могле ДОБАР РОД ДОНЕТИ. Многи покушавају да ђубретом из штала (стаја) поправе своје неплодне њиве; али узалуд, јер само оне њиве и земље поправиле су и донеле привреднику скоро ДУПЛИ РОД, које су ђубрене

вештачким ђубретом

(суперфосфатом, које има фосфорне киселине и које је прегледом власти пронађено као корисно, тако да га и министарство пољопривреде сваком препоручује. Добија се будзашто јодино код

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА банкарско-комисионарска радња у Новом Саду.

Кошутова улица број 52. Одма до главне поште 61 5 –

АКО ТРЕБАТЕ НОВАЦА!

а ви се одмах писмом или картом обратите на

БАНКАРСКУ И КОМИСИОНУ РАДЊУ

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

у Н. САДУ, Кошутова ул. бр. 52. до главне поште

Банка даје и посредује зајмове на поседе и куће до три четвртине њихове вредности и све то уз најповољнији услов, најнижу камату и најбрже. Све потребне послове око зајма, уважање у грунтовницу, брисање и т. д. сама врши и тако да партаје немају никаквих трошкова унапред. Купује и продаје земљу а предузима и парцелирање — јефтино.

Главно заступство осигуравајућег друш. „Анкер“ прима осигурање против ЛЕДА, ВАТРЕ и ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЖИВОТА уз најповољнији услов.

Јефтине дрвенарије,

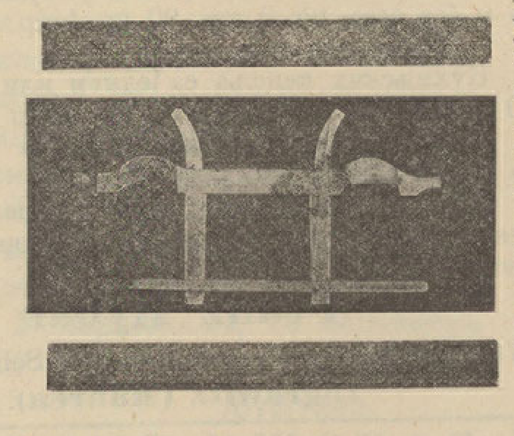

као: добро израђених **косишта** (10 ком. у завежљају); **мотичишта** (25 ком у завежљају); даље сваковрсне готове коларске робе, комплетних тешких и лаких кола, или за иста посебних делова, као и других алата за пољопривреду; даље **дрвених столица** од тврдог дрвета, природне боје, чврсто израђене у свакој количини препоручује **велика творница коларске и столарске робе** 4 13 3

Браћа Гаванski и Алексијевић

парна резаоница и дрвара

у Бачком Сентомашу.

● Постоји од 1860 године ○●○ Више пута одликована. ●

СТОВАРИШТЕ

ФАБРИКА НАМЕШТАЈА

НАСЛЕДНИКА НИКОЛЕ ДУСИНГА

Ханска ул. бр. 1. **у Новом Саду** Ханска ул. бр. 1.

преко пута од српске народне основне школе.

Препоручује своје **велико богато снабдевено стовариште намештаја** за спаваће собе и ручаонице, као и сваковрсних намештаја за салоне у разним израдама и **јефтиним ценама.** 975 9—10

Велики избор простирача, завеса и ћебета.

Препоручујемо нашу новоуређену

РАДИОНИЦУ С МАШИНАМА

за израду сваковрсних намештаја по нацрту за приватне, за звања и општине.

СОЛИДНА ПОСЛУГА ● и ● ЈЕФТИНЕ ЦЕНЕ!

Г. СКРБИЋ

ЗАГРЕБ, Илица 40.

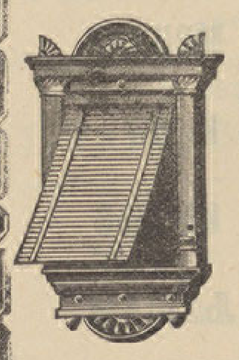

препоручa своју велику и разграњену фабрику жалузија из дашчица, гвоздених и дрвених капака (ролоа) за прозоре и дућане по најновијем систему.

Све врсте **дрвених, тканих и платнених ролета** из различитог платна, сатена, дамаста, рипса итд. итд **Нова патентирана перна држала.**

Велико складиште сваке врсти

биљаца (ћебета)

Цијеник и прорачун на захтјев бадава.

853 12

Старији помоћник

од струке галантеријске, кратке и модне робе, који је и аранжер излога може одма примљен бити.

Понуде уз фотографију и сведоџбе у препису а са ознаком плате имају се упутити на

Жондора Вајса
у Митровици.

1291 4—4

ЗА СВОЈУ ЕКОНОМИЈУ

потребујем

млађег економа

који није ожењен.

Обратити се ваља

Живани уд. Марковић
у Руми.

1103 7—8

ВАЖНО ЗА ЖЕНСКИ СВЕТ!

Слободан сам поштованим дамама до знања ставити да сам свој

Женски модни салон

јако проширио, у којем имаде засебна енглеска и француска оделења. Донео сам лично **париске и бечке моделе** и набавио прве снаге

аранжерке за француску израду,

тако, да сам у стању најразноврснијем укусу удовољити.

Поред свег тога **цене су солидне и јефтине** и само затим т жим, да задобијем **потпуно задовољство** мојих поштованих муштерија

Молећи за поштов благонаклоност, јесам са особитим поштовањем

Херман Вајт,
Нови Сад, Ракоцијева ул. бр 28
I. спрат

1204 4—6

НЕКОЛИКО РЕЧИ
О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем доба чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Нико мора бити, који ће младиће о полном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити. Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког увишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специјалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне ране болести певи за мокрење, бенике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести коже, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није препрека лечењу. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити) Након докончаног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Rákóczi út 10. 782 14—

ОБЈАВА.

Част ми је овим до повољног знања ставити, да сам од 15. септембра о. г. отворио

ПИВНИЦУ „ГАМБРИНУС“

код „Гвозденог Чсвека“ у Новом Саду.

Пиво ћу точити **из чувеве ЧЕШКЕ ПИВАРЕ.** Јело и пиће изврсно, послуга тачна и брза. — Као син Стеве Димитријевића (**Пиште-бачи**) бившег гостионичара „**Беле Лађе**“, молим за многобројну посету.

Са поштовањем **Иван Димитријевић,**
ресторатер.

1564 3 12

Јефтино! **Ново-отворена радња** Јефтино!

МУШКЕ И ЖЕНСКЕ МОДЕ И КРАТКЕ РОБЕ

БРАНКА ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ, спрећу г. Љ. Стефановића сина

препоручује своје **богато стовариште нове и укусне робе,** коју услед **мале режије** по врло **ниску** цену продаје, по цену, која сваку **конкуренцију** искључује. Нарочито се **упозорава на најновију јесењу робу.** Цене су утврђене!

1075 6 10

Одликован у Лондону 1908. са златном медаљом.

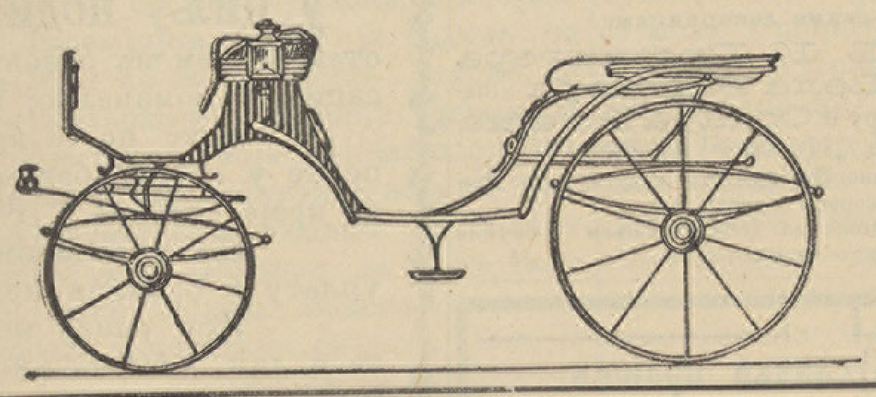

Извоз у готових кола за све балканске државе.

Прва јужно-угарска творница кола, творница за парно савијање дрва и парна пилана

МАТИЈЕ РАЈХА и КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

Нови Сад (на лиману, у близини жељезничке станице)

Највеће стовариште најразноврснијих и најмодернијих кола од најједноставнијих до најелегантнијих израда по најјефтинијим ценама. Признати солидан фабрикат. — Илустроване ценовнике бадава и франко Стара кола се најбрижљивије преоправљају или се по жељи примају у промену.

380 23—30

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме је звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1328 1—52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S. провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи звона од 461 килограма.

Даље препоручу- **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко

На миленарској земаљ. изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

Ц. и кр. продаја барута!

Објава.

Овим дајем поштованој публици на знање, да сам своју овде већ од много година постојећу

ТРГОВИНУ ОРУЖЈА

из темеринске улице бр 12. у у **Кошут Лајошеву улицу бр. 30.** *у римокатоличкој црквеној згради* преместио, где ћу не само све врсте *оружја* и *муниције* већ и сву осталу у ту врсту припадајућу робу **за шпорт** увести и са свима поправкама најреелније и најбрже на услузи бити.

До досада постојећи *главни дућан* у **темеринској улици** ће са *радионицом* у истим просторијама као **филијала** и даље постојати, што најучтивије молим да се узме на знање.

За досад поклоњено ми поверење најсрдачније се захваљујем и молим, да ми исто поверење и даље изволите указати

С поштовањем

Шандор Бурман
мајстор оружја
Нови Сад.

993 4—12

Ценовник бадава и франко!

Прима:

Улоге на књижице по 4%

„Недељне улоге“ по уделу 50 потура недељно, са 4%.

Порезу на камату плаћа сам завод.

Основана 1870. године.

СРПСКА ЗАДРУГА

за

међусобно помагање и штедњу

у Новом Саду,

Курчијска улица бр. 6.

1131 5—

Основана 1870. године.

Издаје:

Зајмове на менице, обвезнице и на непокретно имање под најповољнијим условима.

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Бартилине воде за зубе. Цијена је бочици 80 филира (поштарина посебно 9 фил

Bartilla-Winkler, Wien, 19./I. Sommergasse 1

Добива се у свима лекарницама.

У Новом Саду: код Б. К. Грозингера Фрање Јосифа трг; Беле Кихлера апотекара Јелисаветин трг и Оскара Клајна дрогерије код „Црвеног Крста“.

Захтјевајте свагдје, изрично Бартилину воду за зубе. При јаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·8 просто од поштарине. 15—

МОЛОВ Сајдлички прашак

Само права кад свака кутија и сваки прашак заштитну марку и потпис **A. Moll** носи.

МОЛОВ САЈДЛИЧКИ ПРАШАК је за оне, који пате од стомака ненадмашимо средство, је јачају стомак успешно делују на пријатно је средство против затворене столице, те испред свију других пургатива, пилула, горких вода и т. д. имаде првенство.

Цена је оригиналној боци 2 круне.

Фалзификати се судски прогањају.

Молова Францова ракија са соли

Само права кад свака боца носи заштитну марку **A. Moll-a** и кад је са оловном пломбом затворена.

МОЛОВА

Францова ракија и со

је особито средство за мазање код севотина, зглавкова и при навебу најбоље кућевно средство јер успешно јача мускуле и нерве.

Цена је по 6 ориг. флаши 2 круне

Главно отправништво од апотекара

А. Мол, ц. и кр. дворски лиферант

ВЕЧ, Тухлаубен 9.

У стоваришима провинције треба искати искључиво препарате А. МОЛ-а 713 16 52

Микин и Стојковић

Централа: у Новом Саду.

Филијала: Стара Пазова.

Главна улица број 2 преко пута владичиног двора.

Телефон број 133. — код „Тигра“.

велика шпецерајска и ДЕЛИКАТЕСНА ТРГОВИНА

препоручује своје богато стовариште брашна, **разноврсног сапуна, праве громе сенције, плава камена, рафије и најбоље гуме за каламљење, најфинијег зејтина за јело,** велико стовариште шећера, кафе, пиринча, крупна и ситна грожђа, бадема, лешњика, смокава, шампањца, домаћег и француског коњака, рума и ликера, **велико стовариште минералних вода,** сваковрсних боја за кречење, **лаке за патосе, фирнајза и пемзле,** и све остале у овој струци спадајуће робе.

Пошто смо у свези са првим и највећим светским извозним трговинама и творницама и с тиме нам је могуће и цене тако јефтине ставити, да се код нас свагда свежа и најбоља роба по најефтинијим ценама добити може **на велико и на мало.**

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено, да се за набавку робе обрати **на велику шпецерајску трговину.**

268 28—52 **МИКИНА и СТОЈКОВИЋА**

у Новоме Саду и у Старој Пазови

Послуга брза и тачна. ○ Роба увек свежа.

Словенска Банка у Београду

у циљу подизања модерне пиваре на Душановцу

отвара овим на основу чл. 7 својих правила, упис II. кола од 3000 комада акција у номиналној вредности 100 динара по комаду.

Упис ће се вршити сваког радног дана од 8—12 пре и од 3—6 по подне у локалу банчином (палата „Росија“ I. спрат) и то почев од данас, па до краја октобра о г.

По нарочитом писменом овлашћењу вршиће упис и наплаћиваће уплату и банчини повереници.

При упису полаже се 10% од номиналне вредности на име прве уплате и дин. 1 50 на име уписнине, а остатак уплате полагаће се, по извршеном упису, у недељним ратама од по дин 2.50 по акцији, а на позив управин. Но акције се могу одмах уплатити и пуном вредношћу (101.50 дин) у ком случају стичу одмах право на сразмеран део добити.

У Београду, 24. августа 1909. год.

Председник Словенске Банке:

Д. М. Спасић,

велепоседник, бив. мин. народне привреде.

Директор:

Мир. В. Тодоровић

1244 4 10

Професори **Оиолцер, Д аше, Шницлер и Кајнцбауер** препоручују дра **Ј. Г. Пона** ц. кр. дворског зубног лекара 13—13

АНАТЕРИН

од 59 година амо најснажнији лек за зубе,

уста, десне, грло на пречац излечи, скоро да је без икаквог мириса, ослобађа од мучних болова и патње. На стомак и утробу (прева) благотворно утиче. Прави је само онде, ако је с мојом фирмом означен, á К 2 80, 2 —, . Анатхерин зубни крем, један тубус 60 пот., у стаклету 1 К 10 пот., у паку 70 пот. Зубни прашак 1 К 6 пот. Не пени се, зубе не квари. Може се добити у лекарницама, дрогеријама и парфимеријама.

Ала је мастан!

ОЛАЈА! Најбољег ОЛАЈА!

за вршаће машине, моторе за цилиндере (зеленкаст) товате масти и лоја

Јефтиније него игде.

Ценовник се на захтев шаље бесплатно

627 26—0

Прва новосадска трговина боја

Бранимира Мијатовића

у Новоме Саду, Кошутова (главна) ул. бр.

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

које раде са сталним и двоструким притиском и одионом регулацијом „Hercules“ за ручну употребу а са највећом израдом

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ

за врло велики притисак и груби рад

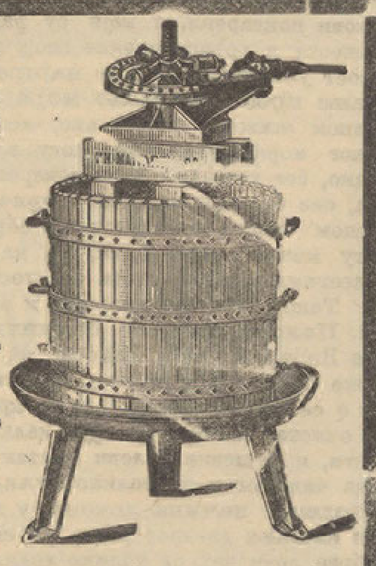

Машина за жрнање воћа и грожђа.

Справа за крунење грожђа (Abbeermaschienen). Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или непокретне.

Справе за цеђ ње сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и зеља, машине које љуште и секу воће најновије патентиране, које саме раде и који се преносе и воде.

Штрцаљке („SYPHONIA“) за винограде дрва и за уништење горушице.

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ

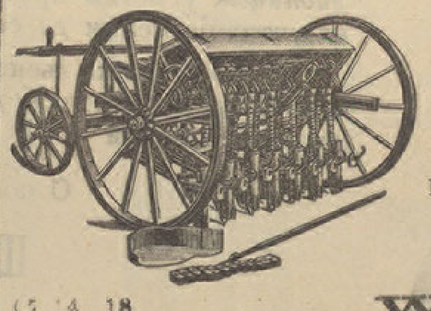

„**AGRIKOLA**“ (Schubrad System) за сваковрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго трају, најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крњење кукуруза, машине за вршење, гепел, справа за чишћење, трејери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гарантијом као шпецијалитете најновије конструкције.

PH. MAYFARTH & Co.

7 4 18 **WIEN, II|1. Taborstrasse 71.**

Фабрика пољопривредних машина, ливница гвожђа и радионица за плугове. Одликовање са преко 620 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталови бадава и франко Тражимо заступнике и препродавце.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.